

IV. УКРАЇНЬСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА В АСПЕКТІ НАВЧАННЯ ВИДІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 811.161.2(075.8)

АЛГОРИТМІЧНІ ПРИПИСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ У ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРОДУКТИВНОГО РЕФЕРУВАННЯ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Галина Онуфрієнко

*Запорізький національний технічний університет,
кафедра українознавства та загальної мовної підготовки,
гуманітарний факультет,
вул. Жуковського, 64, 69063, Запоріжжя, Україна
тел.: (0612)7698363, onvt@i.ua*

Запропоновано регламентовану схему мисленнєво-мовленнєвих дій, яка ефективно допомагає студентам самостійно готувати продуктивні реферати, подано зразок клішованого реферату та лексичні тести з креативним компонентом в блоці докомунікативних завдань для іноземних студентів при вивченні мови професійного спрямування.

Ключові слова: алгоритмічний припис (АП), лінгводидактика, репродуктивний реферат, продуктивний реферат, реферування фахових текстів, клішований реферат, діяльнісна теорія навчання мови, українська мова як іноземна (УМІ).

Здобуття, в тому числі й іноземними громадянами, вищої освіти в Україні передбачає належний до чинних вимог рівень опанованості українською мовою, зокрема її розгалуженим науковим стилем у відповідних фахових дискурсах: гуманітарному, технічному, природничому, юридичному тощо.

Опанувати фах без опанування мови цього фаху є неможливим, бо ж поняттєвий апарат кожної спеціальності вербально представлений як сферою фіксації (кодифікованою термінологією, що постійно розвивається, вдосконалюється, поповнюється, активно рухаючись до еталону, стандарту), так і у сфері функціонування термінів – фаховій літературі різних наукових жанрів [3;4]. А оскільки царини науки і техніки є надто складні, динамічні, відкриті, взаємодіючі, розгалужені й різноманітні, то навряд чи доводиться вважати абсолютно завершеною фахову освіту навіть після закінчення навчання у бакалавраті чи в магістратурі. До того ж у колі провідних цілей Болонського процесу [1], скерованого на гармонізацію, модернізацію й оптимізацію навчальних стандартів, технологій та стратегій, – мета учитися впродовж усього життя, у тому числі і в самостійний спосіб, долучаючи, крім експрес-методів та інтенсивних технологій [2], діяльнісні підходи [5], набуваючи інтегрованих фахових знань із різномовних наукових джерел та трансформуючи опановане у стисліші вторинні тексти найпоширеніших малих жанрів – конспект-резюме, довідкові анотації, репродуктивні та продуктивні реферати.

Утім „ступінь влади над мовою” (О. Потебня) взагалі і мовою фаху зокрема – це, хоча й дуже важливий і суттєвий показник інтелектуального рівня індивіда, один з основних та очевидних критеріїв професійної придатності у багатьох галузях та

управлінських інституціях, проте не єдиний. Про опанованість мови фаху свідчить здатність індивіда оперативної мобілізувати набуті мовні знання, засвоєні алгоритми, сформовані вміння і навички для розв'язання комунікативних та когнітивних завдань чи проблем за різних контекстів, ситуацій, сфер професійної діяльності.

У вітчизняній лінгводидактиці актуальні питання діяльнїсної теорії навчання мови (ї рїдної, ї нерїдної) досліджують у різножанрових наукових працях (монографіях, дисертаціях, науково-навчальній літературі для ВНЗ, наукових статтях) ї університетські лїнгвісти (П. Білоусенко, В. Дубїчинський, Н. Зайченко, В. Кононенко, І. Кочан, І. Олійник, Г. Онуфрїєнко, Р.І. Пашук та їн.), ї педагоги, методисти (О. Горошкіна, В. Іваненко, Г. Онкович, Л. Паламар, М. Пентилок та їн.). Серед зарубїжних дослідників проблеми навчання видів фахової мовленнєвої діяльності, зокрема на матеріалі їнших слов'янських мов (болгарської, польської, російської), – В. Бонєв, В. Бородїна, М. Грабська, М. Жинкін, О. Залєвська, О. Леонтєв, О. Митрофанова, В. Митрохіна, В. Соловїов, С. Фоломкіна, М. Штернберт та їн.

У попереднїх фахових публікаціях ми обґрунтували сутнїсть та ефектївнїсть алгоритмїзації як сучасної технології навчання української наукової мови в умовах Болонського процесу [5;7] ї проїлюстрували, зокрема, лїнгводидактичну цїннїсть АП для успїшної організації навчального аотування [6]. У рамках виконаних кафедральних НДР „Мова науки в лїнгводидактичному та культурологїчному вимїрах” (2009–2012) та „Системно-структурна організація лексичного ярусу мови спеціальностї” (2012–2015) нами описано в лїнгводидактичній площині, у тому числі ї на комунїкативно-прагматичному рївнї, науковий текст, яким є ї вторинний текст як результат аотування чи реферування [8], та ономасїологїчні ознаки мїжмовних термїнів-корелятїв [9], що надто важливо враховувати студентам у процесі складання вторинних текстів засобами їншої мови, нїж мова оригіналу (першоджерела). У двох виданнях (К., 2006; К., 2009) навчального посїбника для ВНЗ „Науковий стиль української мови” реалїзовано в контексті теорії діяльнїсного навчання концепціо оптимальної організації самостїйної роботи студентів ї аспїрантїв їз науковими джерелами гуманїтарного фаху.

Мета цього дослідження – вмотивувати актуальнїсть розробленого алгоритмїчного припису для організації самостїйної роботи студентів їз підготовки продуктивного реферату, який є об'єктивно складнїшим порївняно з репродуктивним, та запропонувати зразок клїшованого реферату ї тестові докомунїкативнї завдання для лексичного тренїнгу.

Типові АП [7] ефективно допомагають студентам виробити їндивїдуальний стиль/стратегїю максимально раціональної пїзнавальної діяльності в процесі творчого або критичного осмислення одного чи кількох наукових джерел. З візуальною опорою на АП як на навчальнї регламентованї схеми студенти вчаться ‘згортати’, ‘пакувати’ усвідомлену їнформаціо джерел функціонування фахових понять спочатку до рївня плану (питального→тезового→номїнативного), конспекту (короткого чи деталїзованого), потїм – до рївня аотації (довїдкової чи рекомендаціїної) та репродуктивного реферату (їнформативного чи їндикативного). Як свїдчить досвід, студенти ї перших, ї старших курсів нерїдко ототожнюють такі актуальнї в професїях, проте рїзнї, жанри наукової прози, як конспект, аотація, реферат. Ї саме АП покликанї керувати ‘покроковим’ створенням цих вторинних текстів, а відтак захищати від псевдоототожнєнь. При цьому є доцїльним додатково

зосереджувати увагу студентів на ключових словах цих наукових жанрів: конспект–переказ; анотація–характеристика, тобто аналіз; реферат–виклад саме нових ідей, проблем, результатів.

В освітній практиці навчальне реферування використовують як для заміни досить великого за обсягом першоджерела (перші кроки репродуктивного реферування), так і для викладу того нового, що є в кількох (різних за жанром та великих за обсягом) першоджерелах, із творчим чи критичним осмисленням інформації (вищий рівень реферування – продуктивний реферат).

Як види інтелектуальної праці, реферування й анотування передбачені і в професійній діяльності. Та навіть за умови високого рівня знання індивідом мови фаху реферування вимагає додаткових знань, зокрема регламентованої схеми мисленнєво-мовленнєвих дій аналітичного осмислення інформації наукових джерел задля створення, наприклад, складнішого реферату, яким є продуктивний.

За своєю суттю реферування є складним процесом аналітико-синтетичної переробки інформації кількох наукових джерел, результатом якої і стає реферат (нім. *Referat*, від лат. *refero* - доповідати) [10] – короткий виклад (перед аудиторією або в письмовій формі) ідей наукової праці, вчення, змісту джерела (або джерел) із зазначенням характеру, методики, результатів дослідження та збереження його мовностилістичних особливостей. У закладах вищої освіти рефератом називають і доповідь, що складається з огляду різноманітних вітчизняних і зарубіжних джерел за певною тематикою.

Оскільки як самостійний і поширений жанр наукової прози реферат, окрім загальних закономірностей наукового стилю, має особливості, характерні саме для нього (на відміну від інших жанрів цього стилю), що зумовлене функцією реферату, його інформативним призначенням, студентам треба розтлумачити, що, на відміну від жанру наукової статті, в рефераті немає характерної для статті наукової ґрунтовності викладу, розгорнутих доведень, міркувань, порівнянь, обговорення результатів, оцінок тощо, оскільки все це – дієвий засіб переконання читача, а призначення реферату – транслювати інформацію, повідомити нові знання.

Специфіка реферату – коротко викласти (за умови достатності інформаційної повноти) нову проблемну інформацію кількох джерел або доповісти за певною темою, яку підготовлено в результаті самостійного аналітичного й творчого опрацювання кількох першоджерел.

На відміну від анотації, яка відповідає на запитання, про що йдеться в науковому джерелі, і подає загальне об'єктивне уявлення про це джерело, його стислу характеристику (найчастіше через перелік основних проблем), реферат відповідає на запитання, що саме нове й суттєве є в першоджерелі, і викладає основний його зміст, нову проблемну інформацію. Отже, в рефераті обов'язково акцентується увага на новій інформації, яка є в опанованих першоджерелах.

Студентам усіх напрямів вищої освіти навички реферування допомагають опрацьовувати на якісному рівні та в зазначених обсягах науково-навчальну, науково-популярну, суто наукову літературу за фахом для курсових, дипломних чи конкурсних робіт. Реферативне читання наукових джерел є обов'язковим при підготовці студентів до семінарів, колоквіумів, практичних занять чи для участі у кафедральних НДР. Воно передбачає сформованість певного комплексу взаємопов'язаних умінь і навиків, зокрема з оглядового, пошукового й суцільного видів читання; смислового аналізу тексту та його фрагментів з метою вилучення основної і нової інформації; 'згортання' ('пакування') інформації до рівня вторинних

текстів та обов'язково з мовного оформлення матеріалу за чинними нормами. Тому навчання реферуванню наукових джерел починається з усвідомлення відповідного АП у цілому і кожного з його 'кроків', яке закріплюється тривалим тренінгом через виконання спеціальних вправ та посилюється ознайомленням зі зразковими текстами наукових рефератів.

Студентам, зокрема іноземним, треба засвоїти, що репродуктивні реферати відрізняються від продуктивних рефератів (рефератів-оглядів), які складають, творчо осмислюючи, на основі кількох першоджерел відповідної тематики. Студенти мають усвідомити, що їм треба бути озброєними не лише глибокими знаннями з певної галузі завдяки спецдисциплінам, але й уміти якісно та у визначений час реферувати джерела за АП і в повній відповідності до вимог об'єктивності, інформаційної повноти, логічності, єдності за стилем, чинних норм української мови та достатності за обсягом.

До композиції більшості рефератів (у т.ч. авторефератів) за сучасними вимогами входять, крім вступної, основної (описової), заключної (висновки) частин, і ключові слова – терміни і терміносполуки, які відбивають основні наукові поняття реферованих джерел та логіку викладу матеріалу. Усі сучасні навчальні посібники з мови фаху подають вимоги до рефератів, проте для студентів необхідна ще схема-інструкція, за якою правильно, швидко, логічно можна підготувати якісного рівня реферат.

Для зразка нижче подаємо розроблений нами й апробований в студентській аудиторії зразок АП до продуктивного реферування фахових джерел. Звертаємо увагу студентів на коментарі й примітки в АП і пропонуємо їм підкреслити ключові слова кожного 'кроку' цього АП.

Алгоритмічний припис до продуктивного реферування фахових текстів

1. Визначте мету й усвідомте особливості оглядового реферування (реферування кількох наукових джерел).

2. Сформулюйте чітко й точно тему оглядового реферату, усвідомивши її межі, тобто визначте 'тематичний коридор' реферату.

3. Опрацюйте пошуковим читанням відібрані (відповідно до теми й мети) наукові джерела і визначте поміж них базове за змістом, тобто те джерело, в якому тему розкрито найглибше та найповніше.

4. Опрацюйте реферативним читанням (спочатку ознайомчо-пошуковим, а потім суцільним) базове джерело, звертаючи увагу на курсив, 'жирність' шрифту.

5. Складіть логізований план теми за базовим джерелом.

6. Прочитайте всі джерела (по черзі) і знайдіть у кожному з них нову (по відношенню до базового джерела) інформацію за темою оглядового реферату.

7. Деталізуйте план базового джерела пунктами й підпунктами, – і ви отримаєте загальний план кількох наукових джерел за визначеною темою, тобто план реферату-огляду.

Примітка. Для уникнення повторного конспектування наукових джерел є доцільним робити записи на окремих аркушах (картках), але з обов'язковим зазначенням угорі питання за загальним планом. Цитати треба супроводжувати вказівкою на автора і вихідні дані джерела (назва, рік, сторінка).

8. Систематизуйте відібраний матеріал відповідно до загального плану реферату.

9. Порівняйте наукові позиції авторів опрацьованих джерел (спільне, подібне, відмінне), застосовані ними методи дослідження, здобуті результати, висновки.

10. Використайте різні види мовних трансформацій (перифразування, узагальнення, абстрагування, скорочення надто довгих речень тощо) та лексичними засобами організації зв'язного тексту і підготуйте письмовий реферат-огляд.

Примітка. У разі потреби, можна подати в заключній частині реферату-огляду своє ставлення до теми та характеру висвітлення її в опрацьованих наукових джерелах.

11. Здійсніть самоконтроль написаного реферату-огляду на всіх його рівнях: смислового (чи всю основну та нову інформацію джерел висвітлили відповідно до плану), структурно-логічному (чи є дубляж, нелогічність) та мовному/мовленнєвому (чи є помилки, словесна надлишковість тощо).

12. Здійсніть (у разі потреби) редагування свого тексту оглядового реферату.

Для ілюстрації типового клішованого реферату доцільно, наприклад, порекомендувати такий, що підготовлений за колективною монографією.

- *Колективна монографія „...” (назва) складається з двадцяти статей, об'єднаних актуальною юридичною проблемою – ...*

- *Статті тематично згруповано у чотири взаємопов'язані розділи: ...*

- *У статтях першого розділу висвітлено різні аспекти актуальної в юридичній сфері проблеми (чого?)...*

- *Зокрема, (ким?) ... досліджено (що?)...*

- *У статтях другого розділу подано нову наукову інформацію стосовно (чого?)...*

- *Автори цих статей аналізують (що?)...*

- *Також побіжно розв'язано такі актуальні питання, як (що?)...*

- *До третього розділу включено статті, у яких представлено результати експериментальних досліджень, а саме: ...*

- *На особливу увагу заслуговує наукова стаття доктора юридичних наук, професора (кого?)..., у якій, зокрема, запропоноване розв'язання в оригінальний спосіб питання, яке давно є на часі, – ...*

- *Статті четвертого розділу містять порівняльний аналіз (чого?)...*

- *Автори акцентували увагу на ... та використали нові додаткові матеріали (про що?) ...*

- *У статті академіка (кого?)... розмежовано схожі юридичні поняття (які?)...*

- *Відомий учений навів переконливі докази (які?) ... на захист (чого?) ...*

- *Реферована колективна монографія „...” (назва) містить новий науковий матеріал, зокрема ..., який спрямований на рішення важливої та практично значущої проблеми сучасного українського правознавства ...*

Як переконує апробація АП у студентській аудиторії, крім зразків клішованих рефератів на фахові джерела різних жанрів (журнальні статті, розділи монографій, тези доповідей тощо), іноземним студентам старших курсів обов'язково треба засвоїти синонімні мовні стандарти-кліше, а також такі, що є спільними для анотацій та реферату [6]. Для лексичного тренінгу в блоці докомунікативних завдань доцільно запропонувати, зокрема, наведені нижче тести.

1. З якою метою використовують у рефератах та анотаціях кожен групу

наведених дієслів?

1.1. (Автор) розглядає, аналізує, викладає, описує, називає, висвітлює, повідомляє, конспектує.

1.2. (Автор) порівнює, співставляє, класифікує, групує, зіставляє, розмежовує.

1.3. (Автор) розробляє, доводить, з'ясовує, стверджує, висуває, висловлює, вважає, досліджує.

1.4. (Автор) підсумовує, узагальнює, робить висновки, резюмує.

1.5. (Автор) наводить перевірені факти, обґрунтовує, ілюструє, доводить, порівнює, протиставляє, цитує.

1.6. (Автор) підкреслює, зазначає, звертає на особливу увагу, зосереджує увагу, фокусує увагу, акцентує увагу, наполягає, обстоює, зауважує.

1.7. (Автор) дискутує, полемізує, критикує, спростовує, не погоджується, наводить контраргументи.

Відповіді:

А) для переліку питань періоджерела; Б) для позначення дослідницьких та/або експериментальних матеріалів періоджерела; В) для класифікації її градації проблем періоджерела; Г) для узагальнення, підбиття підсумків; Д) для аргументування інформації періоджерела; Е) для виокремлення проблем, думок періоджерела; Є) для вираження позиції автора періоджерела.

2. Яке поняття наукового тексту характеризує за ознакою кожна група наведених прикметників? Який прикметник у кожній групі якнайбільше допомагає розрізнити ці поняття?

2.1. Наукова, фундаментальна, актуальна, важлива, ключова, провідна, гостра, прикладна, глобальна, нерозв'язана, дискусійна, невирішувана, сучасна, першочергова, нагальна.

2.2. Точна, вичерпна, повна, детальна, суттєва, важлива, цінна, необхідна, одержувана, оперативна, термінова, достатня, нова, поточна, узагальнена, остання, об'єктивна, попередня.

2.3. Першочергова, найближча, кінцева, поставлена, головна, прикладна, конкретна, певна, визначена, окреслена.

2.4. Наукова, головна, основна, практична, конкретна, реальна, поставлена, зазначена, проміжна, комплексна.

2.5. Бухгалтерська, графічна, судова, кримінальна, сучасна, додаткова, технічна, почеркознавча, термінова.

Відповіді: А) інформація; Б) проблема; В) мета; Г) задача; Д) експертиза.

3. Для характеристики ознак яких понять використовують у науковому тексті означення (прикметники), наведені групами? Які прикметники є спільними для характеристики ознак цих понять?

3.1. Важливий, обраний, намічений, подальший, головний, генеральний, вирішальний, новий, перспективний.

3.2. Науковий, об'єктивний, конкретний, здійснений, усебічний, ґрунтовний, повний, вичерпний, детальний, порівняльний, реальний, глибокий, якісний, кількісний, контекстний.

3.3. Сучасний, традиційний, допоміжний, основний, статистичний, діалектичний, аналітичний, новий, експериментальний, дедуктивний, соціологічний, порівняльно-історичний, емпіричний, провідний.

3.4. Аналогічний, перевірочний, новий, важливий, цікавий, блискучий,

переконливий, унікальний, запланований, здійснений, лінгвістичний, навчальний, асоціативний, науковий, технічний.

3.5. Конструктивний, логічний, досліджуваний, аналізований, описуваний, спостережуваний, технічний, науковий.

3.6. Вторинний, об'єктивний, мовний, позамовний, головний, суб'єктивний, фінансово-бюджетний, важливий.

Відповіді:

А) факт; Б) напрям; В) метод; Г) експеримент; Д) аналіз; Е) фактор (чинник); Є) об'єкт..

4. Дефініції яких важливих термінів (на позначення результатів наукової діяльності) наведено нижче? Які ключові слова в дефініціях допомагають правильно визначити термін?

4.1. ... – це письмовий критичний аналіз періоджерела (узагальнена й аргументована оцінка його, визначення достоїнств і недоліків, висновки про значущість його в цілому та рекомендації).

4.2. ... – це композиційно організований та узагальнений виклад змісту періоджерела чи кількох періоджерел за спільною проблематикою.

4.3. ... – це коротка й узагальнена характеристика змісту та структури періоджерела (статті, книги, курсової роботи тощо).

4.4. ... – це порядок, послідовність викладу інформації періоджерела.

Відповіді: А) анотація; Б) реферат; В) рецензія; Г) план; Д) конспект.

У рамках контрольного реферування доречні, зокрема, такі завдання:

1. Підготувати 1–2 зразки клішованих рефератів на журнальні статті за обраним фахом для активного їх використання у подальшій самостійній роботі над курсовою/дипломною/магістерською роботою.

2. Запропонувати фінальні частини речень для мотивації актуальності теми реферату, де використано такі типові синонімічні конструкції, як:

Проблема (тема) заслуговує на особливу увагу, бо ... Проблема є актуальною, оскільки ... Проблема давно є на часі, тому що ... Проблема є важливою у зв'язку з тим, що ...

3. Завершити речення заключної частини реферату, де використано такі типові синонімічні конструкції, як:

Умови та хід експерименту доказали, що ... Виходячи з вище викладеного, можемо констатувати ... Зібраний із різних джерел матеріал дозволив ... Таким чином, уважне вивчення кількох наукових статей дозволило нам зробити висновок про ... Як підсумок зазначимо, що ... Відтак, є всі підстави стверджувати, що ... Підбиваючи підсумки, сформулюємо ...

Отже, ефективним інструментом сучасної вишівської лінгводидактики є застосування алгоритмічних приписів у самостійній інтелектуальній роботі з реферування кількох фахових періоджерел. Це допоможе студентам, а особливо іноземним, оптимально раціоналізувати процес отримання знань та сприятиме творчому осмисленню інформації за заданою темою/проблемою, що є необхідним для подальшого навчання в магістратурі й аспірантурі та в процесі самоосвіти.

Список використаної літератури

1. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти/ В.С. Журавський, М.З. Згуровський. – К.: ІВЦ Політехніка, 2003. – 200 с.
2. Кочан І. Методика професора Г.Лозанова у вивченні мови як іноземної / І. Кочан// Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. – Випуск 11. – С. 3–9.
3. Лейчик В.М. Изучение термина в тексте/ В. М. Лейчик// Текст в языке и речевой деятельности: состав, перевод, автоматическая обработка: Сб. научн. трудов. – М., 1987. – С. 129–139.
4. Лемов А. В. Система, структура и функционирование научного термина/ А. В. Лемов// Саранск: Мордовский ун-т, 2000. –359 с.
5. Онуфрієнко Г. Алгоритмізація мовної освіти у ВНЗ України як лінгводидактична стратегія в умовах Болонського процесу / Г. Онуфрієнко// Українська освіта у світовому часопросторі: Матеріали II Міжнародного конгресу (м. Київ, 25-27.10.2007р.) – К., 2007. – С. 390–391.
6. Онуфрієнко Г. Алгоритмізація навчального анутовування фахових текстів у практиці викладання української мови як іноземної / Г. Онуфрієнко// Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. – Вип. 11. – С. 151–157.
7. Онуфрієнко Г. Алгоритмізація пізнавальної діяльності іноземних студентів як ефективна технологія навчання української мови / Г. Онуфрієнко// Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – Вип. 6. – С. 244–252.
8. Онуфрієнко Г.С. Науковий текст у сучасному лінгводидактичному вимірі / Г.С.Онуфрієнко// Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – 2012. – №1. – С. 334–339.
9. Онуфрієнко Г.С. Різномовні термінологічні кореляти в ономаціологічному аспекті/ Г.С.Онуфрієнко// Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. – К., 2013. – Вип.ІХ. – С.163–168.
10. Словник іншомовних слів/ За ред. чл.-кор. АН УРСР О.С.Мельничука. –К., 1977. – С.587.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2016

доопрацьована 25.02.2016

прийнята до друку 03.03.2016

ALGORITHMIC INSTRUCTIONS AS A TOOL OF MODERN LINGUO-DIDACTICS IN PRACTICE OF TEACHING STUDENTS TO MAKE PRODUCTIVE ABSTRACTS OF PROFESSIONAL LITERATURE

Halyna Onufrienko

*Zaporizhya National Technical University,
Ukrainian Studies and General language training department,
64, Zhukovskogo st., Zaporizhya, 69063, Ukraine
phone.: (0612)7698363, onvm@i.ua*

The article continues a series of author's scientific publications on current problems of active theory of teaching both mother and foreign languages.

The author proves linguo-didactic expediency of algorithmization as modern methods for teaching scientific language in the context of Bologna process and offers to use algorithmic instructions in institutes of higher education for abstracting that will result in creating a productive abstract. The author also describes functions of algorithmic instructions as an effective tool of organizing students' intellectual work aimed at making a productive abstract that is more complicated than a reproductive one (an abstract-summary or an abstract-

review). However, this is the very kind of abstracting that is the most necessary for students when they write term papers, graduate or competitive research works. Students must be taught to 'fold', 'pack' the information obtained from different sources and carry out creative and critical comprehension of it in the context of the topic under study.

To visualize a productive abstract model an example of a clichéd abstract (based on the multi-authored monograph) is given in the article. Texts with a creative component for lexical training are offered in the group of pre-communicative tasks for learning language for professional purposes.

In conclusions the author points out that using of algorithmic instructions in students' individual intellectual work on analytic and synthetic information processing of several professional sources to make a productive abstract provides optimal rationalization of this process. It also facilitates the effectiveness of creative understanding of information on the topic proposed. This skill is crucial for self-education as well as for taking further MA or post-graduate courses.

Key words: algorithmic instructions, linguo-didactics, productive abstract, abstracting of professional literature, clichéd abstract, active language learning theory, Ukrainian as a foreign language.